

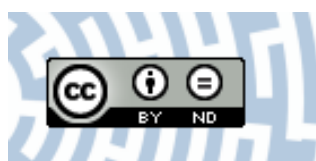

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: "Bimbrownictwo" i "skręcanie papierosów" z perspektywy prawa karnego

Author: Michał Grudecki

Citation style: Grudecki Michał. (2018). "Bimbrownictwo" i "skręcanie papierosów" z perspektywy prawa karnego. W: A. Szczepańska, A. Kowalczyk-Sadowska (red.), "Hulaj dusza, piekła nie ma - napitki i inne używki na przestrzeni dziejów" (s. 61-70). Lublin : Wydawnictwo Naukowe TYGIEL sp. z o.o.

Uznanie autorstwa - Bez utworów zależnych Polska - Ta licencja zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu zarówno w celach komercyjnych i niekomercyjnych, pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

„Bimbrownictwo” i „skręcanie papierosów” z perspektywy prawa karnego

1. Wstęp

Niniejsze przedłożenie stanowi ze strony Autora ponowną próbę spojrzenia z perspektywy prawa karnego na problem „bimbrownictwa”, czyli wyrobu alkoholu etylowego na własny użytek bez wpisu do rejestru oraz „skręcania papierosów” – wytwarzania wyrobów tytoniowych w takiż sam sposób, cechującą się jednakowoż uproszczeniem toku wywoodu oraz odmiennym ujęciem oceny stopnia społecznej szkodliwości tego czynu². Co pewien czas w mediach, w szczególności w prasie oraz na portalach internetowych, pojawia się artykuł dotyczący możliwości legalnego produkowania alkoholu etylowego na własny użytek³. W Polsce pozostało bowiem wiele aparatów do produkcji „bimbru” – alkoholu etylowego wytwarzanego w warunkach domowych, jeszcze po okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, kiedy praktyka ta była popularna ze względu na ograniczoną dostępność tego produktu na rynku (zwłaszcza tuż po II wojnie światowej „bimber” stosowany był jako nieoficjalny środek płatniczy). Można także i obecnie kupić nowe destylatory⁴.

Omawiane zagadnienie wiąże się również z wytwarzaniem wyrobów tytoniowych na własny użytek, gdyż w zwykłych kioskach dostępne są maszynki do „skręcania papierosów”, jak i bibułki oraz tytoń. W niektórych sklepach można nawet samemu wytwarzać papierosy⁵.

Podczas dyskusji na temat legalności tzw. bimbrownictwa pojawiają się zwykle trzy stanowiska – uznające produkcję alkoholu etylowego poza zarejestrowaną działalnością gospodarczą za czyn zabroniony, dopuszczające taką

¹ michalgrudecki@gmail.com, Katedra Prawa Karnego i Kryminologii, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Śląski.

² Autor podjął już taką próbę – *Czy wyrób alkoholu etylowego na własny użytek bez wpisu do rejestru jest przestępstwem?*, *Młody Jurysta*, (2) 2016, s. 14-24.

³ Raczkowska M. *Bimbrownia w domu: Czy w Polsce można na własny użytek produkować alkohol?*, *Gazeta Prawna*, 23.04.2015.

<http://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/867137,bimbrownia-w-domu-czy-w-polsce-mozna-na-wlasny-uzytek-produkowac-alkohol.html> (dostęp 9.11.2016).

⁴ <http://alembik.eu/146-destylatory-do-bimbru> (dostęp 9.11.2016).

⁵ Bereszczyński M. *Paczka papierosów za 5,5 zł. Zupełnie legalnie!* *Dziennik Łódzki*, 6.9.2013, <http://www.dzienniklodzki.pl/artikul/985661,paczka-papierosow-za-55-zl-zupelnie-legalnie-zdjecia,id,t.html> (dostęp 9.11.2016).

działalność, jeżeli jest ona prowadzona w nieznacznych ilościach i na własny użytek, a także traktujące, iż bimbrownictwo jest poza obszarem zainteresowania prawa, ponieważ ustawa z 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych dotyczy wyłącznie prowadzenia działalności gospodarczej⁶.

Należy zatem dokonać szczegółowej analizy regulacji prawnych w tym zakresie oraz udzielić odpowiedzi na postawione w tytule pytanie – czy czyn sprawcy polegający na wyrobie alkoholu etylowego lub wytworzeniu wyrobów tytoniowych na własny użytek wypełnia wszystkie przesłanki warunkujące odpowiedzialność karną, a zatem zgodność z ustawowym opisem typu czynu zabronionego, bezprawność, karygodność oraz zawinienie?

2. Przedmiot regulacji ustawy z 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych

Zgodnie z art. 12a ust. 1 Ustawy, wyrabianie, skażanie, odkażanie, oczyszczanie lub odwadnianie alkoholu etylowego albo wytwarzanie wyrobów tytoniowych bez wymaganego wpisu do rejestrów, jest przestępstwem zagrożonym grzywną, karą ograniczenia wolności lub karą pozbawienia wolności do roku. Art. 3 ust. 1, do którego odsyła art. 12a ust. 1 ww. ustawy stanowi, że działalność gospodarcza w zakresie wyrobu, oczyszczania, skażania lub odwadniania alkoholu etylowego jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i wymaga wpisu do rejestru podmiotów wykonujących działalność w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego⁷.

Na wstępie należy ustalić przedmiot regulacji omawianego aktu prawnego. Ustawa dotyczy wyłącznie działalności gospodarczej, co wynika z normy art. 1⁸. Inny akt prawny dotyczący podobnej branży – ustawa z 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrotie tymi wyrobami i organizacji rynku wina odróżnia wyrób napojów winiarskich na własny użytek od działalności gospodarczej w tym zakresie, ponieważ w art. 1 ust. 2 zawiera właśnie wyłączenie odnoszące się do działalności pozagospodarczej⁹. Analogiczną regulację posiada ustawa z 18 października 2006 r. o wyrobie napojów spirytusowych oraz o rejestracji i ochronie oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych w art. 1

⁶ Ustawa z 2.3.2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych, Dz. U 2015 poz. 103 tj. ze zm., zwana dalej Ustawą.

⁷ Ustawa z 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, tj: Dz. U. z 2013 r. poz. 672, ze zm.

⁸ Ustawa określa zasady i warunki podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej w zakresie wyrobu alkoholu etylowego i jego skażania oraz wytwarzania wyrobów tytoniowych.

⁹ Ustawa z 12.05.2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrotie tymi wyrobami i organizacji rynku wina, Dz. U 2014 poz. 1104 tj. ze zm.; art. 1 ust. 2: „Przepisów ustawy nie stosuje się do wyrobów winiarskich wyrobionych domowym sposobem na użytek własny i nie-przeznaczonych do wprowadzania do obrotu”.

ust. 2¹⁰. Jest ona ograniczona wyjątkiem z ust. 3, który zabrania wytworzenia na własny użytek napoju spirytusowego bezpośrednio w wyniku destylacji po fermentacji alkoholowej, czyli za pomocą wyprodukowanego wcześniej przez siebie alkoholu etylowego, co koresponduje z regulacją omawianej Ustawy¹¹.

Zgodnie z art. 1 w zw. z art. 3 ust. 1 poprzednio obowiązującej ustawy z 22 kwietnia 1959 r. o zwalczaniu niedozwolonego wyrobu spirytusu (w ostatnim przed uchyleniem brzmieniu) każda działalność polegająca na wyrobie alkoholu etylowego wymagała uzyskania zezwolenia, a jej podjęcie bez niego skutkowało popełnieniem czynu zabronionego¹². J. Wyrembak sądzi, iż obecnie ustawodawca zerwał z tą tradycją, gdyż „(...) wymóg wpisu powiązał zatem wyraźnie tylko z działalnością gospodarczą”¹³. Należy zwrócić uwagę, że ustawa z 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej w art. 27 ust. 1 w zw. z art. 29 zawierała definicję pojęcia zezwolenia, które było decyzją administracyjną umożliwiającą zgodnie z prawem wykonywanie określonej działalności gospodarczej¹⁴. Ustawa o zwalczaniu niedozwolonego wyrobu spirytusu zakładała konieczność uzyskania zezwolenia na wyrób spirytusu, czyli w jej świetle, tak samo jak według obecnie obowiązującej Ustawy, produkcja alkoholu etylowego mogła być prowadzona tylko i wyłącznie w zakresie działalności gospodarczej. Jeszcze bardziej było to widocznie w przepisach ustawy z 22 kwietnia 1959 r. o zwalczaniu niedozwolonego wyrobu spirytusu we wcześniejszym brzmieniu, gdyż zamiast zezwolenia wymagana była koncesja¹⁵. Obecna regulacja jest więc zgodna z tradycją legislacyjną.

¹⁰ Ustawa z 18.10.2006 r. o wyrobie napojów spirytusowych oraz o rejestracji i ochronie oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych, Dz. U. 2013, poz. 144 tj. ze zm.; art. 1 ust. 2: „Przepisów ustawy nie stosuje się do napojów spirytusowych wytworzonych domowym sposobem, na własny użytek i nieprzeznaczonych do obrotu”.

¹¹ Art. 1 ust. 3: „Napoje spirytusowe, o których mowa w ust. 2, nie mogą być wytwarzane bezpośrednio w wyniku destylacji po fermentacji alkoholowej”.

¹² Ustawa z 22.04.1959 r. o zwalczaniu niedozwolonego wyrobu spirytusu, Dz. U nr 27, poz. 169 ze zm. Art. 1: „Wyrób, rozlew, oczyszczanie, skażenie i odwadnianie spirytusu oraz wydzielanie spirytusu z innego wytworu, a także wyrób i rozlew wódek – wymaga zezwolenia udzielonego w trybie określonym w przepisach – Prawo działalności gospodarczej”; art. 3 ust. 1: „Kto bez wymaganego zezwolenia wyrabia, rozlewa, skaża, oczyszcza, lub odwadnia spirytus lub wydziela go z innego wytworu albo wyrabia lub rozlewa wódkę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”.

¹³ Wyrembak J. *Wyrabianie bez wymaganego zezwolenia alkoholu etylowego – glosa do I KZP 23/04*, Monitor Prawniczy, (2) 2007, Legalis.

¹⁴ Ustawa z 19.11.1999 r. – Prawo działalności gospodarczej, Dz. U nr 101, poz. 1178; art. 27 ust. 1: „Uzyskania zezwolenia wymaga wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie określonym w przepisach odrębnych ustaw”.

¹⁵ Por. art. 11 ust. 1 pkt 5 ustawy z 23.12.1988 r. o działalności gospodarczej, Dz. U. nr 41, poz. 324.

2.1. Przedmiot ochrony z art. 12a ust. 1 ustawy z 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego i wytwarzaniu wyrobów tytoniowych

Bliższym przedmiotem ochrony omawianego przestępstwa jest interes finansowy państwa (używki objęte są podatkiem akcyzowym), natomiast dalszy stanowi dobra jakość alkoholu/wyrobów tytoniowych, a przez to zdrowie jego konsumentów. Powołując się na słowa W. Radeckiego, jednym z celów, który realizuje wspomniana ustawa jest ochrona ludzi przed nadmiernie szkodliwym dla zdrowia alkoholem etylowym, gdyż „alkohol etylowy produkowany w «warunkach domowych» musi być bardziej szkodliwy dla zdrowia (pozostałości w postaci tzw. fuzli itp.) niż produkowany przez przedsiębiorcę mającego odpowiednie urządzenia. (...) Doświadczenia praktyczne wielu lat stosowania poprzednich przepisów karnych nie pozostawiają żadnych wątpliwości, że «bimbrownik» truje nie tylko siebie, ale i rodzinę, znajomych, kolegów itp.»¹⁶ Tylko czy obecny rozwój technologii i łatwy dostęp do profesjonalnych urządzeń nie powoduje, że niekiedy domowe metody wytwarzania różnych produktów są zdrowsze od tych masowych, dokonywanych w ramach prowadzenia działalności gospodarczej?

3. Kryminalizacja wyrobu alkoholu etylowego na własny użytek

Wielu autorów uważa, że obecnie obowiązująca Ustawa dotyczy wyłącznie wyrobu alkoholu etylowego i wytwarzania wyrobów tytoniowych podejmowanych w ramach działalności gospodarczej, a jej przepisy są irrelewantne w stosunku do wyrobu na własny użytek¹⁷. Czy poglądy tych autorów są słuszne, a „bimbrownictwo” i „skręcanie papierosów” na własny użytek są zachowaniami legalnymi?

¹⁶ Radecki W. *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2004 r., I KZP 23/04, Orzecznictwo Sądów Powszechnych* (6) 2005, s. 341.

¹⁷ J. Wyrembak uważa, że „(...) żaden z przepisów ustawy [ustawy z 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych - MG] nie wykluczył możliwości podejmowania i wykonywania opisanej w ustawie działalności poza działalnością gospodarczą.” – Wyrembak J. dz. cyt., *Legalis*; Podobnie twierdzi J. Warylewski: „Wyrabianie alkoholu etylowego na własny użytek ustawa więc nie dotyczy (...)” – Warylewski J. *Wyrób alkoholu na własny użytek. Glosa*, Gdańskie Studia Prawnicze-Przegląd Orzecznictwa (1-2) 2005, s. 141; Tak uważa również W. Wróbel: „Dotyczy ona wyłącznie działalności gospodarczej, nie mając zastosowania do wytwarzania alkoholu etylowego lub wyrobów tytoniowych poza zakresem tej działalności” – Wróbel W. *Czy wytwarzanie na własny użytek alkoholu etylowego oraz wyrobów tytoniowych podlega karze?* https://www.google.pl/urlsa=t&rcrt=j&q=&esrc=s&source=web&ccd=2&ved=0ahUKewjj0JWl5rLAhWB1ywKHRfB8oQFgggMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.law.uj.edu.pl%2Fusers%2Fkk%2Fczytelnia%2Fwb%2FW%2520Wrabel%2520Czy%2520wytwarzanie%2520na%2520wlasny%2520uzytek%2520alkoholu%2520etyloweg%2520oraz%2520wyrobow%2520tytoniowych%2520nadal%2520podleg%2520karze.doc&usq=AFQjCNF0w7Ei7D20tWl7vXJCJ_A6KHG9OA&bvm=bv.118353311,d.bGs&cad=rja (dostęp 9.11.2016)

Należy jednoznacznie stwierdzić, a tym samym podtrzymać uprzednio wyrażone stanowisko, że omawiana działalność wypełnia znamiona czynu zabronionego z 12a ust. 1 Ustawy¹⁸. Z brzmienia przytoczonego przepisu można wnioskować, że produkcja alkoholu etylowego jest możliwa wyłącznie w ramach prowadzenia działalności gospodarczej. Sąd Najwyższy przypomniał, że nie jest konieczne, aby „(...) w odniesieniu do każdego typu przestępstwa (...) istniał pozakarnoprawny zakaz określonego zachowania się, który to zakaz przepis karny dopiero wzmacnia, przez ustanowienie zagrożenia karą”¹⁹. Przyjmując jednak, iż przepisy prawa karnego zawierają nie tylko normy sankcjonujące, ale również sankcjonowane, należy stwierdzić, że w art. 12a ust. 1 Ustawy znajduje się zakaz wyrobu, skażania, oczyszczania lub odwadniania alkoholu etylowego bez wymaganego wpisu do rejestru, a zatem zabronione jest podejmowanie tych czynności poza ramami działalności gospodarczej²⁰. Nie jest konieczne wprowadzenie osobnego, administracyjnoprawnego zakazu produkcji alkoholu na własny użytek.

Dla kontrastu, norma sankcjonowana z art. 81 ust. 1 ustawy z 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina, nie zawiera zakazu wyrobu wina na użytek własny, ze względu na wspomniany na początku art. 1 ust. 2 owej ustawy²¹.

Dodatkowo można zauważyć, iż prezentowana wykładnia przepisu art. 12a ust. 1 Ustawy koresponduje z celem całego omawianego aktu prawnego, jakim jest przede wszystkim ochrona interesu państwa (co wynika z uzasadnienia projektu), jak również zapewnienie bezpieczeństwa konsumentom alkoholu²². Ponadto wykładnia historyczna, przedstawiona w podrozdziale pierwszym, broni przyjętej tezy.

Kolejnym argumentem przemawiającym za uznaniem produkcji alkoholu etylowego na własny użytek za działalność kryminalizowaną są fragmenty materiałów legislacyjnych, które przedstawił Sąd Najwyższy w swej uchwale: z posiedzeń Komisji Gospodarki, Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi, z wystąpienia posła sprawozdawcy Komisji Gospodarki²³. Sąd Najwyższy zauważył, że

¹⁸ Pogląd wyrażony przez Autora – zob. M. Grudecki, dz. cyt.

¹⁹ Uchwała Sądu Najwyższego z 30.11.2004 r., I KZP 23/04, Orzecznictwo Sądów Powszechnych, (6) 2005, poz. 81.

²⁰ „(...) przepisy prawa karnego materialnego określają nie tylko normy sankcjonujące, lecz także normy sankcjonowane, przy czym przepisy te mają charakter zrębowych niezupełnych.” – Dukiet-Nagórska T. *Źródła prawa karnego, jego normy i ich wykładnia*, s. 57, [w:] taż (red.), *Prawo karne. Część ogólna, szczególnie i wojskowa*, LexisNexis, Warszawa 2014.

²¹ Kto bez wymaganego wpisu do rejestru wyrabia lub rozlewa wyroby winiarskie (...).

²² Druk sejmowy Sejmu III kadencji nr 2376.

²³ Uchwała Sądu Najwyższego z 30.11.2004 r., I KZP 23/04, Orzecznictwo Sądów Powszechnych, (6) 2005, poz. 81.

„(...) w trakcie jednego z posiedzeń komisji sejmowej padały wyraźne stwierdzenia, że wejście w życie nowej ustawy nie spowoduje, iż produkcja alkoholu na własny użytek przestanie być zabroniona pod groźbą kary (...)”²⁴.

Argumentem z materiałów legislacyjnych, który posłużył do obrony przyjętej tezy jest także uzasadnienie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych oraz o zmianie innych ustaw z 2011 r.²⁵. Jasno z niego wynika, że ustawodawca jest świadom bezprawności domowej produkcji alkoholu etylowego, a część posłów próbowała podjąć działania, by ten stan rzeczy zmienić. Z przedstawionego materiału legislacyjnego wyłania się wykładnia autentyczna, gdyż organ stanowiący prawo jednoznacznie przesądza, że jego zdaniem omawiany czyn nie cechuje się w obecnym stanie prawnym legalnością.

Także wykładnia systemowa dostarcza argumentu przemawiającego za postawioną tezę. Jest to obecność w ustawie przepisu art. 14, który stanowi typ kwalifikowany m. in. przestępstwa z art. 12a ust. 1, polegający na uczynieniu sobie z popełniania wskazanych przestępstw stałe źródło dochodu. Jeżeli bowiem ograniczyć kryminalizację wyłącznie do osób prowadzących działalność gospodarczą poprzez produkcję alkoholu bez wpisu do rejestru, norma z art. 14 zostałaby pozbawiona sensu, ponieważ nieodłącznym składnikiem działalności gospodarczej jest działalność zarobkowa, czyli dająca stałe źródło dochodu. W tym przypadku każdorazowe wypełnienie znamion typu czynu zabronionego z art. 12a spowodowałoby równoczesne wypełnienie znamion typu kwalifikowanego z art. 14. Taka interpretacja jest wadliwa, gdyż jak przypomniał Naczelny Sąd Administracyjny: „W przepisach prawa nie ma bowiem nic niepotrzebnego, nie można zatem tak wyklądać prawa, aby pewne jego fragmenty okazały się normatywnie nieistotne – zakaz wykładni *per non est*”²⁶. Nie można więc interpretować przepisu art. 12a ust. 1 w oderwaniu od art. 14.

4. Kryminalizacja wytwarzania wyrobów tytoniowych na własny użytek

Koniecznym należy zwrócić uwagę, że omawiany przepis kryminalizuje również wytwarzanie wyrobów tytoniowych bez wpisu do rejestru²⁷. W. Wróbel uważa, że jest to argument przeciwko uznaniu produkcji alkoholu etylowego czy wyrobów tytoniowych na własny użytek za czyn zabroniony, gdyż tytoń, bibułka

²⁴ Tamże.

²⁵ Zob. Druk sejmowy Sejmu VII kadencji nr 564/2011.

²⁶ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 22.09.2010 r., II FSK 836/09, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/F04ABE9CC5> (dostęp 31 marca 2016 r.)

²⁷ Zgodnie z definicją legalną z art. 2 ust. 2 Ustawy – wyrób wyprodukowany z tytoniu przeznaczony do palenia oraz tabaka.

oraz „maszynki do skręcania papierosów” są dostępne w sprzedaży²⁸. Jest to pogląd zupełnie niezrozumiały, ponieważ w naszym systemie prawnym wola ustawodawcy, a nie przekonania społeczne, decyduje które zachowania są zabronione. Fakt, że maszynki do skręcania papierosów czy destylatory są dostępne w obrocie, nie oznacza, że korzystanie z nich jest legalne²⁹. Ich posiadanie nie jest zabronione, tak samo jak antyradaru (art. 66 ust. 4 pkt 4 ustawy z 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym), zaś kryminalizowane jest dopiero samo ich użycie³⁰. Tak uważa również R. Augustyniak: „(...) w przypadku ujawnienia w zabudowaniach gospodarczych tytoniu do palenia wraz z maszynami do cięcia tytoniu, jak i wytworzonych papierosów należy (...) na podstawie przepisów karnych zawartych w tej ustawie sformułować i przedstawić, jak i skierować do sądu akt oskarżenia”³¹. Domowe „skręcanie papierosów” jest zatem bezprawne, ale czy karygodne lub zawinione? Odpowiedź na postawione pytanie zostanie udzielona w ostatnich akapitach opracowania.

5. Bezprawność i społeczna szkodliwość wyrobu alkoholu etylowego oraz wytwarzania wyrobów tytoniowych na własny użytek

Bez żadnych wątpliwości zostało przyjęte, iż „bimbrownictwo” oraz „skręcanie papierosów” wypełnia znamiona typu czynu zabronionego z art. 12a Ustawy. Jest także zachowaniem bezprawnym, ponieważ narusza dobra chronione prawem (interes finansowy państwa oraz zdrowie konsumentów tych produktów) oraz reguły postępowania z nimi.

Rodzi się w tym miejscu pytanie, czy czyn modelowego sprawcy – wyrabiającego alkohol etylowy lub wytwarzającego wyroby tytoniowe na własny użytek przekracza znikomy stopień społecznej szkodliwości, a może jest on właśnie taki i w związku z tym, zgodnie z normą art. 1 § 2 Kodeksu karnego, nie stanowi przestępstwa³². Stopień społecznej szkodliwości czynu należy oceniać indywidualnie poprzez kwantyfikatory z art. 115 § 2 k.k. w stosunku do konkretnego czynu sprawcy, dlatego trudno odnieść się (choć warto spróbować) do pewnego modelowego zachowania sprawcy, który wytwarza alkohol etylowy oraz wyroby tytoniowe wyłącznie na własny użytek.

Biorąc pod uwagę przede wszystkim rodzaj i charakter dobra (interes finansowy państwa oraz bezpieczeństwo konsumentów alkoholu etylowego), które narusza tenże sprawca, można pokusić się o stwierdzenie, iż aby uznać jego czyn za posiadający znikomy stopień społecznej szkodliwości, winien

²⁸ „Nikt nie ma wątpliwości iż wytwarzanie na własny użytek papierosów przy wykorzystaniu tych urządzeń i materiałów nie podlega karze”. – Wróbel W. dz. cyt.

²⁹ Por. przypis 4.

³⁰ Ustawa z 20.6.1997 r. - Prawo o ruchu drogowym, Dz. U., Nr 98, poz. 602 ze zm.

³¹ Augustyniak R. *Wytwarzanie wyrobów tytoniowych z problematyki właściwej kwalifikacji prawnej czynu*, Wojskowy Przegląd Prawniczy, (4) 2013, s. 108.

³² Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny, Dz. U. 2016, poz. 1137 tj. ze zm.

polegać on na zabronionym wytwarzaniu przedmiotowych produktów **tylko na użytek własny**, a nie dla większej ilości osób (rodziny, znajomych „bimbrownika” czy „skręcacza”). Także odnosząc się do pozostałych kwantyfikatorów stopnia społecznej szkodliwości, a w szczególności motywacji sprawcy, rozmiarów wyrządzonej szkody oraz sposobu i okoliczności popełnienia czynu, należy uznać, że w przypadku wytwarzania symbolicznych ilości alkoholu etylowego czy wyrobów tytoniowych wyłącznie na własny użytek czyn „bimbrownika/skręcacza” nie jest karygodny, a przez to nie stanowi przestępstwa.

Jeżeli zaś domowa produkcja alkoholu lub wyrobów tytoniowych ma większe rozmiary lub gdy jakość produktów budzi wątpliwości, a także korzystają z nich inne osoby (w związku z tym istnieje ryzyko narażenia ich zdrowia oraz spowodowania większych strat Skarbu Państwa), to nie jest możliwe uznanie znikomej społecznej szkodliwości omawianego czynu. Nie pozostaje on pomimo tego wysoce karygodny, dlatego w takim wypadku można warunkowo umorzyć postępowanie przeciwko sprawcy, a w przypadku, gdy instytucja ta nie może zostać zastosowana z powodu niespełnienia przesłanek (np. braku niekarałości sprawcy za wcześniejsze przestępstwo umyślne), sąd winien na podstawie art. 59 k.k. odstąpić od wymierzenia kary i orzec przepadek aparatury bimbrownicznej. Sam fakt toczącego się postępowania w większości przypadków spełni funkcję zarówno prewencji generalnej, jak i indywidualnej, a sprawca tak drobnego przestępstwa powinien na przyszłość przestrzegać porządku prawnego.

6. Zawinienie sprawcy

Ostatnim elementem budowy przestępstwa jest zawinienie sprawcy. Czy „bimbrownik” oraz „skręcacz” mogą powołać się na którąś z okoliczności wyłączających winę? Oczywiście mogłoby to mieć miejsce w sytuacji, w której nie nastąpiłby „modelowy” czyn, uznany w powyższym akapicie za posiadający znikomy stopień społecznej szkodliwości. Wydawać się może, że odpowiednim przepisem jest art. 30 k.k., dotyczący nieświadomości bezprawności czynu. Zdaje się, że zastosować go można jedynie w przypadku nielegalnego wytwarzania papierosów, gdyż polskie społeczeństwo posiada od wielu lat (co najmniej okresu PRL-u) świadomość nielegalności procederu bimbrownictwa. Jeśli zaś chodzi o wytwarzanie wyrobów tytoniowych na własny użytek, to świadomość bezprawności jest znikoma, w związku z czym sprawca może próbować udowodnić przed sądem, że jego błąd co do bezprawności był usprawiedliwiony, a przez to nie popełnił przestępstwa ze względu na brak winy³³. Ewentualnie w razie uznania błędu za nieusprawiedliwiony, sąd może nadzwyczajnie złagodzić karę bądź odstąpić od jej wymierzenia.

³³ O czym świadczą takie m.in. artykuły M. Bereszczynskiego, dz. cyt.

7. Podsumowanie

Powyższe rozważania przedstawiły w niebudzący wątpliwości sposób bezprawność wyrobu alkoholu etylowego oraz wytwarzania wyrobów tytoniowych na własny użytek. Różne metody wykładni (językowa, systemowa, celowościowa, historyczna, autentyczna oraz wynikająca z materiałów legislacyjnych) przepisu art. 12a ust. 1 ustawy z 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych potwierdziły, iż „bimbrownictwo” i „skręcanie papierosów” wypełniają znamiona kryminalizowanego przestępstwa. W niektórych jednak przypadkach czyn ten nie będzie stanowił przestępstwa ze względu na znikomy stopień społecznej szkodliwości albo brak zawinienia spowodowany usprawiedliwioną nieświadomością bezprawności³⁴.

Literatura

Augstyniak R. *Wytwarzanie wyrobów tytoniowych z problematyki właściwej kwalifikacji prawnej czynu*, Wojskowy Przegląd Prawniczy, (4) 2013.

Bereszczyński M. *Paczka papierosów za 5,5 zł. Zupełnie legalnie!*, Dziennik Łódzki 6.9.2013, <http://www.dzienniklodzki.pl/artypk/985661,paczka-papierosow-za-55-zl-zupelnie-legalnie-zdjecia,id,t.html> (dostęp 9.11.2016).

Druk sejmowy Sejmu III kadencji nr 2376.

Druk sejmowy Sejmu VII kadencji nr 564/2011.

Dukiet-Nagórska T. *Źródła prawa karnego, jego normy i ich wykładnia*, [w:] taż (red.), *Prawo karne. Część ogólna, szczególna i wojskowa*, LexisNexis, Warszawa 2014.

Grudecki M. *Czy wyrób alkoholu etylowego na własny użytek bez wpisu do rejestru jest przestępstwem?*, Młody Jurysta (2) 2016.

<http://alembik.eu/146-destylatory-do-bimbru>.

Radecki W. *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2004 r., I KZP 23/04*, Orzecznictwo Sądów Powszechnych, (6) 2005.

Raczkowska M. *Bimbrownia w domu: Czy w Polsce można na własny użytek produkować alkohol?* Gazeta Prawna, 23.04.2015., <http://prawo.gazetaprawna.pl/artypk/867137,bimbrownia-w-domu-czy-w-polsce-mozna-na-wlasny-uzYTEK-produkowac-alkohol.html>

Uchwała Sądu Najwyższego z 30.11.2004 r., I KZP 23/04, Orzecznictwo Sądów Powszechnych, (6) 2005, poz. 81.

Ustawa z 22.04.1959 r. o zwalczaniu niedozwolonego wyrobu spirytusu, Dz. U nr 27, poz. 169 ze zm.

Ustawa z 23.12.1988 r. o działalności gospodarczej, Dz. U. nr 41, poz. 324.

Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny, Dz. U. 2016, poz. 1137 tj. ze zm.

³⁴ Ten drugi odnoszący się w zasadzie wyłącznie do wytwarzania wyrobów tytoniowych.

Ustawa z 20.6.1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, Dz. U., Nr 98, poz. 602 ze zm.

Ustawa z 2.3.2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych, Dz. U 2015 poz. 103 tj. ze zm.

Ustawa z 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, tj: Dz. U. z 2013 r. poz. 672, ze zm.

Ustawa z 18.10.2006 r. o wyrobie napojów spirytusowych oraz o rejestracji i ochronie oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych, Dz. U. 2013, poz. 144 tj. ze zm.

Ustawa z 12.05.2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina, Dz. U 2014 poz. 1104 tj. ze zm.

Ustawa z 19.11.1999 r. – Prawo działalności gospodarczej, Dz. U nr 101, poz. 1178.

Warylewski J. *Wyrób alkoholu na własny użytek. Glosa*, Gdańskie Studia Prawnicze-Przegląd Orzecznictwa, 1-2, 2005.

Wróbel W. *Czy wytwarzanie na własny użytek alkoholu etylowego oraz wyrobów tytoniowych podlega karze?*

https://www.google.pl/urlsa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwj0JW15rLAhWB1ywKHRfB8oQFgggMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.law.uj.edu.pl%2Fusers%2Ffk%2Fczytelnia%2Fwb%2FW%2520Wrobel%2520Czy%2520wytwarzanie%2520na%2520wlasny%2520uzytek%2520alkoholu%2520etyloweg%2520oraz%2520wyrob%2520tytoniowych%2520nadal%2520podleg%2520karze.doc&usg=AFQjCNF0w7E17D20twL7vXJCJ_A6KHG90A&bvm=bv.11835311,d.bGs&cad=rja

Wyrembak J. *Wyrabianie bez wymaganego zezwolenia alkoholu etylowego – glosa do I KZP 23/04*, Monitor Prawniczy Legalis, 2, 2007.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 22.09.2010 r., II FSK 836/09, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/F04ABE9CC5>.

„Bimbrownictwo” i „skręcanie papierosów” z perspektywy prawa karnego

Abstrakt

W rozdziale autor podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie czy produkcja alkoholu etylowego oraz wytwarzanie wyrobów tytoniowych na własny użytek bez wpisu do rejestru (czyli potocznie zwane „bimbrownictwo” i „skręcanie papierosów”) stanowią przestępstwo, czy może są legalne. Art. 12a ustawy o 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych kryminalizuje bowiem wyrabianie, skażanie, odkażanie, oczyszczanie lub odwadnianie alkoholu etylowego albo wytwarzanie wyrobów tytoniowych bez wymaganego wpisu do rejestrów.

W publikacji zostanie poruszona kwestia, czy wspomniany zakaz dotyczy tylko działalności gospodarczej, czy również produkcji na użytek własny. Autor odwoła się do tradycji ustawodawczej i poprzednio obowiązujących w tej dziedzinie aktów prawnych, jak również przeanalizuje podobne regulacje, występujące m.in. w ustawie z 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina, która odróżnia wyrób wina na własny użytek od jego produkcji w działalności gospodarczej.

W przedłożeniu zostaną wykorzystane zarówno poglądy orzecznictwa jak i przedstawicieli doktryny, które autor odpowiednio skomentuje. Na zakończenie zastanowi się nad społeczną szkodliwością omawianego czynu zabronionego w odniesieniu do domowego „bimbrownictwa” i „skręcania papierosów” oraz nad zawinieniem sprawcy tych czynów.

Słowa kluczowe: prawo karne, „bimbrownictwo”, „skręcanie papierosów”, przestępstwo, legalność